

אחרי תשעה חודשים בתפקיד שר המיסחר והתעשייה

שנח יגאל הורביץ את כל הסיסמות שהניף נגד המערך,

והחזיר את שיטת ספיר שבה נלחם בעבר בשצף קצף

זובר

המדיניות הכלכלית של הליכוד בכלל, ושל יגאל הורביץ בפרט. כאשר הנהיג הליכוד את המהפך הכלכלי, הצהיר הורביץ כי מיפעל שלא יעמוד בתנאים החדשים — ייסגר. המהפך היה צריך לחסל אחת ולתמיד את ה"שיטה הכלכלית של המערך, שספיר היה סימלה, השיטה שלפיה התערב השר בכל תחום במשק וקבע תנאים שונים לכל מיפעל. על בשנים האחרונות היה יגאל הורביץ מראשי המבקרים של שיטת ספיר, טען כי כאשר יגיע הליכוד לשלטון תיפסק שיטה זו של איפהואיפה ויונהג חוק אחיד לכולם.

ישוב — בדרכו

של ספיר

ר הנה, זמן קצר אחרי המהפך חזר יגאל הורביץ לשיטה של ספיר. חזרה זו אינה רק במיקרה של פרוטארום וגדות. בימים אלה מביא האוצר לוועדת הכספים של הכנסת, לפי בקשת הורביץ, בקשה למתן ערבות של המדינה בסך 100 מיליון ל"רית למיפעל החוטים הסינתטי נילית ב"מיגדל העמק. הנימוק הוא, כי המיפעל לא יוכל לגייס הון חוזר לייצור בדרך אחרת ויתמוטט. וכל ההשקעה הגדולה של המדינה (300 מיליון לירות) ושל ה"משקיע הפרטי מאיטליה, אניו לוי, תרד לטמיון. לו היה יגאל הורביץ נוהג בשיטה שלה הטיף כל השנים, היה צריך לטרב לבקשת המיפעל ולהניח לו להתמוטט. אולם נראה כי הוא הבין שדמגוגיה היא נשק טוב כדי לתקוף בו את השילטון, אך אי אפשר באמצעותה לקיים משק יציב.

יגאל הורביץ היה מראשי התוקפים את מה שנקרא בזמנו קרן ספיר. היתה זו קרן שספיר אסף למענה תרומות ובאמצעותה מימן הקמת מוסדות חינוך ותרבות. הורביץ וראשי הליכוד דרשו בתוקף כי סיוע כזה ינתן רק מתקציב המדינה וכי יש להפסיק את התערבות ספיר בנעשה בכל מיפעל. והנה, מה עשה אותו הורביץ זמן קצר אחרי המהפך המהולל? הקים קרן למיפעלים במצוקה. בהון של 250 מיליון לירות. הקרן מחלקת הלוואות בריבית מגורחכת בסכומים של עד חצי מיליון לירות. ההחלטות למי לתת וכמה לתת, הן בידי השר ומנהלו הכללי, ללא ביקורת ציבור רית כלשהי. ממש כמו קרן ספיר. קיומה של הקרן סותר את מטרות המהפך — לגרום לכל מיפעל שלא יעמוד בתנאים החדשים ליפול — אבל אין זה מפריע להורביץ או לארליך.

תמריצי ייצוא

— במירמה

ב מה זכו פרוטארום וגדות במתנה של 180 מיליון לירות מכספי משלם המיסים? גדות שייכת, לאחים סמי ומשה יוחננוף, שנכנסו לפני 15 שנה לענף ה"רבלת כימיקלים באוניות צובר, והקימו ממלכתית ישראלית. לפני שלוש שנים הח"קעה נכבדה ביותר, תישלובת כימית אינה תפוזים, שאותם מוכרים כמה חודשים מראש. את תוצרת התישלובת מוכרים עוד לפני הנחת אבן הפינה, והכל צריך להיות מושתת על תחשיבים מדויקים. שאם לא כן, העסק לא ירוויח. נראה כי המהפך שינה את הישובי הכדאיות של תישלובת גדות, שכן בישיבה של צהרת מישרד התעשייה והמיסחר נאמר לשר הורביץ כי אם לא תבטל המדינה את השיפעות המהפך על המיפעל החדש של גדות, יחסלו האחים יוחננוף את העסק ויבטלו את הקמת המיפעל למרות שכבר השקיעו בו סכום נכבד. תחת איום זה, עשה הורביץ בדיוק מה שהיה עושה ספיר בזמנו.

(המשך בעמוד 18)

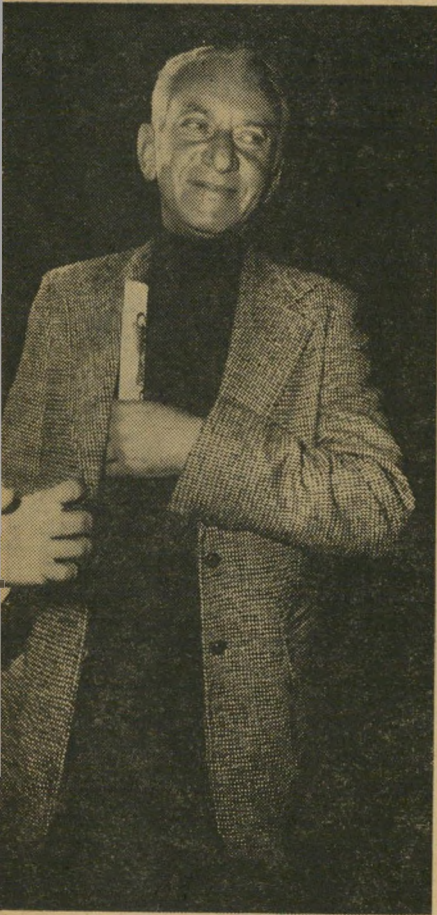
בקשיש בסך

180 מיליון ל"ר

או 30 מיליון לירות. במשך 12 שנים, בי מונחים נומינאליים, תסתכם המתנה בי 180 מיליון לירות (בהנחה כי תשלומי הקרן והריבית קבועים במשך השנים, והקרן יורדת בהדרגה כל שנה). ההלוואות שאושר השך החדש אושרו בניגוד לחוק. תקציב הפ"תוח מאפשר שימוש בו רק לפי חוק עידוד השקעות הון, וכל הלוואה אה צריכה לקבל את אישור מרכז ההשקעות. הורביץ לא הביא את העניין לדיון במרכז ההשקעות, ו"לא הביאו גם לאישור ועדת הכספים ש"פ"ת ש"הכנסת, שכן בשעה ש"אשרה ועדת הכספים של הכנסת את תקציב הפיתוח, נמסר זה כי תקציב זה יופעל לפי חוק עידוד השקעות הון ודא לפי רצונו הפרטי של השר.

ה ידיעה שפורסמה בעיתונות היתה יבשה ועניינית: שר התעשייה המיסחריות, יגאל הורביץ, הורה לתת למיפעלים פרוטארום וגדות הלוואות בסך 150 מיליון לירות (לכל אחד 75 מיליון לירות). למשך 12 שנים, בריבית לא-צמודה של 10%. ההלוואות ניתנו מתקציב הפיתוח, והן באו לפצות את המיפעלים, שקיבלו סיוע מיוחד לפני המהפך הכלכלי, לפי ה"ראות השר הקודם, חיים ברילב. הסיוע היה בכך שקיבלו תמריצי ייצוא לפי הערך המוסף הגבוה ביותר, למרות שהיו זכאים לערך המוסף הנמוך ביותר. המשמעות המעשית של הוראת השר היא, כי המיפעלים קיבלו במתנה את הפ"רשייה הריבית שבין 10% לא-צמוד לשנה ובין הריבית הריאלית בשוק, בתקופה של 12 שנים. בהנחה מינימלית ששער הריבית השנה הוא לפחות 30%, הרי ש"המתנה מהווה 20% על 150 מיליון לירות,

ספיר